

УДК 35.083.5: 343.352

Чабан Валентин Павлович — кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника кафедри адміністративного права і процесу КНУВС, полковник міліції

Вдосконалення протидії корупції в Україні

Стаття присвячена проблемам протидії корупції в правотворчій і правозастосовчій діяльності органів публічної адміністрації.

Ключові слова: протидія корупції, правотворча і правозастосовча діяльність, адміністративні нормативно-правові акти, органи публічної адміністрації.

Прийняття та оприлюднення нормативно-правових актів, які стосуються попередження корупції, прав і свобод людини та громадянина неодноразово розглядалися на найвищих форумах безпеки та співробітництва у Європі на порозі ХХ тисячоліття, залишаються актуальними і сьогодні.

Попередження корупції полягає в чіткому вираженні реалізації права на інформацію про нові закони й адміністративні нормативно-правові акти — одне із загально визнаних міжнародним співтовариством прав людини. Держава зобов'язана поважати це право, сприяти його реалізації. Адже, ще у Підсумковому документі Віденської зустрічі представників держав-учасниць Наради по безпеці і співробітництву в Європі від 15 січня 1989 року вказується на необхідність “ефективно забезпечити право осіб знати свої права й обов'язки в цій сфері, чинити відповідно до них, з цією метою публікувати і забезпечити доступність усіх законів, адміністративних правил і процедур, які відносяться до основних прав і свобод людини” [1].

21 листопада 2002 року прийнято Закон України “Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” [2], що передбачає поетапне прийняття нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу, що є одним із чинників протидії корупції в Україні.

В юридичній літературі проблемі нормативних актів і боротьбі з корупцією приділялася значна увага. В роботах В. Б. Авер'янова, С. С. Алексеєва, В. М. Горшеньова, В. Головащенко, С. А. Іванова, В. К. Колпакова, М. І. Мельника, Т. Н. Радько, Ю. А. Тихомирова, В. П. Чабана та ряду інших науковців акти характеризуються як вторинне, так і первинне законодавство, що здійснює значний вплив на суспільні відносини з метою їх регулювання відповідно до державних інтересів та попередження корупційних діянь.

Враховуючи прогресивні прагнення України щодо адаптації національного законодавства до Європейського Союзу, спробуємо здійснити його аналіз з метою виявлення чинників, які можуть сприяти протидії корупції в Україні.

Сучасний розвиток українського суспільства передбачає нове ставлення до ролі і місця держави у взаємостосунках з особою.

Конституція України є актом найвищої юридичної сили. Закони України та інші адміністративні нормативно-правові акти приймаються відповідно до Конституції і повинні відповідати їй. Цим положенням закріплюється один з елементів правової держави, в якій принцип верховенства права є пріоритетним.

Статтею 3 Конституції України [3] головним обов'язком держави проголошується утвердження і забезпечення прав і свобод людини і громадянина, адже саме права і свободи та гарантії їх захисту визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

У частині 2 статті 19 Конституції України [3] визначено, що органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Корупція — використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей;

неправомірна вигода — грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги матеріального або нематеріального характеру, що їх обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, без законних на те підстав.

У статті 21 Закону України “Про засади запобігання та протидії корупції” [4] вказується, що незаконні нормативно-правові акти та правочини, що прийняті внаслідок вчинення корупційного правопорушення, можуть бути скасовані органом або посадовою особою, уповнова-

женими на прийняття чи скасування відповідних актів і рішень, або визнані незаконними в судовому порядку за заявою зацікавлених фізичних осіб, об'єднань громадян, юридичних осіб, прокурора, органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Суб'єктами правомочними приймати нормативно-правові акти, рішення, внаслідок вчинення корупційного правопорушення, є особи, уповноважені на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, до них належить:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України та його заступники, Прем'єр-міністр України та інші члени Кабінету Міністрів України, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України, Голова Національного банку України, Голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад;

в) державні службовці;

г) посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань;

д) судді Конституційного Суду України, професійні судді, народні засідателі і присяжні;

е) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, податкової міліції, державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

є) посадові особи і працівники органів прокуратури, дипломатичної служби, митної служби, державної податкової служби;

ж) посадові та службові особи інших органів державної влади.

Слід звернути увагу, що до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, прирівнюються:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету;

б) члени окружних/територіальних та дільничних виборчих комісій;

в) керівники громадських організацій, які частково фінансуються з державного чи місцевого бюджету;

г) помічники-консультанти народних депутатів України та інших виборних осіб, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету;

г) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі, незалежні посередники чи члени трудового арбітражу під час розгляду колективних трудових спорів, третейські судді, а також у встановлених законом випадках інші особи);

д) посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому, адміністративному або судовому органі іноземної держави, а також інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства);

е) посадові особи міжнародних організацій (працівники) міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені).

Важливо відмітити, що керівну роль у системі державно-правових актів відіграють закони. Закономірно, що політика держави визначається і закріплюється у правових формах у вигляді законів України. Оскільки закони мають вищу юридичну силу в системі нормативно-правових актів порівняно з іншими державно-правовими актами (указами, постановами, рішеннями тощо), то цілком закономірно, що саме вони регулюють найважливіші питання суспільного життя (ст. 92 Конституції України) [3].

Реальність законів, їх дієвість, ефективність безпосередньо пов'язані з наявністю адміністративних нормативно-правових актів, що деталізують, конкретизують і встановлюють порядок застосування законів.

Адміністративні нормативно-правові акти органів публічної адміністрації відіграють досить важливу роль у правовому полі України, до них слід віднести: укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, акти центральних і місцевих органів виконавчої влади та акти органів місцевого самоврядування, які покликані регулювати правовідносини та породжувати певні права та обов'язки щодо юридичних і фізичних осіб.

Адміністративні нормативно-правові акти органів публічної адміністрації є важливою частиною правової системи і забезпечують її існування, вони уточнюють, деталізують і конкретизують положення законів.

Видання адміністративних нормативно-правових актів розглядається як провідна форма реалізації завдань, функцій і компетенції органів публічної адміністрації та їх посадових осіб.

Правові акти також залежать один від одного, відповідно до ступеня їхньої юридичної сили, тобто від місця та ролі органу в системі державних органів, характеру суспільних відносин, що ними регулюються, вони входять до складу системи законодавства.

В юридичній літературі, зокрема навчальній, їх найчастіше називають формою публічного управління, документом, волевиявленням, рішенням, приписом, дією тощо [5].

Адміністративні правові акти органів публічної адміністрації можна поділити на два основних види:

— нормативні (укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інструкції центральних органів виконавчої влади, розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, рішення органів місцевого самоврядування);

— індивідуальні (укази чи розпорядження Президента України, розпорядження Кабінету Міністрів України, накази керівників центральних органів виконавчої влади, накази голів місцевих державних адміністрацій, рішення органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів).

Адміністративний нормативно-правовий акт — це акт, прийнятий органами публічної адміністрації в межах законів і на їх виконання, який встановлює, змінює або скасовує норми права. Нормативні акти містять адміністративно-правові приписи, які встановлюють загальні правила регулювання однотипних відносин у сфері публічної адміністрації, розраховані на тривале застосування та не мають конкретного адресата.

Ознаками адміністративних нормативно-правових актів органів публічної адміністрації є:

1) *нормативність*, за допомогою адміністративних нормативно-правових актів встановлюються (затверджуються) загальні правила регулювання однотипних відносин, це — різні правила, положення, інструкції, розпорядження, що містять правові норми;

2) *підзаконність*, яка означає, що адміністративний нормативно-правовий акт видається на підставі та на виконання закону і не може порушувати чи обмежувати права, свободи та законні інтереси фізичних осіб, громадських формувань;

3) *обов'язковість (імперативність)*, яка означає, що адміністративний нормативно-правовий акт зобов'язані виконувати всі фізичні та юридичні особи, яким він адресований;

4) *правомочність*, тобто адміністративні нормативно-правові акти видаються відповідно до характеру та в межах наданої компетенції;

5) *офіційність*, що полягає у виданні адміністративного нормативно-правового акту від імені органу, повноваження якого саме на видання акту такого виду (форми) закріплене Конституцією та законами України;

6) *односторонність*, тобто адміністративний нормативно-правовий акт є результатом юридично-владного волевиявлення відповідного суб'єкта, що його видав;

7) *адміністративність*, тобто адміністративний нормативно-правовий акт приймається шляхом одноосібного волевиявлення уповноваженого суб'єкта, здебільшого єдиноначального органу (наприклад, Президент України, міністр, голова місцевої державної адміністрації), або колегіального органу, де голос керівника є вирішальним (наприклад, Кабінет Міністрів України, якщо кількість голосів є рівною, приймається той варіант рішення, за який проголосував Прем'єр-міністр України);

8) *належна оформленість*, яка означає, що адміністративний нормативно-правовий акт є письмовим документом певного виду, підготовленим за правилами юридичної техніки та виданим з дотриманням нормативно встановлених процедур.

Адміністративний ненормативний (*індивідуальний*) акт (*рішення*) суб'єкта владних повноважень має яскраво виражений індивідуальний характер щодо розв'язання конкретної адміністративної справи, персонально визначає поведінку адресата, застосовується уповноваженим органом у встановленому порядку.

Ознаками адміністративних індивідуальних актів (*рішень*) органів публічної адміністрації є:

1) індивідуальний характер, який виявляється в тому, що він вирішує цілком визначене та конкретне питання; в ньому вказується конкретний адресат, який повинен дотримуватися вміщеного в акті припису;

2) державно-владний характер — обов'язкові для всіх, кому адресовані. Виконання рішення гарантується, а в разі необхідності забезпечується примусовою силою держави. Такі рішення не завжди містять владні приписи особі, до якої звернено норму безпосередньо, тобто акт може бути звернений до однієї особи, а вміщені в ньому приписи — до іншої. Наприклад, постанова у справі про адміністративне правопорушення у вигляді сплатного вилучення предмета. Такий акт безпосередньо звернено до конкретної особи, в якій платно вилучено даний предмет. Разом із тим вміщені в ній державно-владні приписи спрямовані до спеціалізованого комісійного магазину, зобов'язаного даний предмет реалізувати з відрахуванням комісійних витрат;

3) видання в односторонньому порядку. Вони виходять від компетентного органу чи посадової особи — суб'єкта застосування норми адміністративного права. В даному випадку згода іншої сторони на це не потрібна, наприклад, притягнення особи до адміністративної відповідальності тощо;

4) *адміністративність*, тобто адміністративний нормативно-правовий акт приймається шляхом одноосібного волевиявлення уповноваженого суб'єкта, здебільшого єдиноначального органу (наприклад, Президент України, міністр, голова місцевої державної адміністрації), або колегіального органу, де голос керівника є вирішальним (наприклад, Кабінет Мініс-

трів України, якщо кількість голосів є рівною, приймається той варіант рішення, за який проголосував Прем'єр-міністр України);

5) виникнення, зміна, припинення адміністративних правовідносин, тобто юридичний факт.

Законодавство України досить часто визначає цілі, задачі та компетенцію органів публічної адміністрації, також питання інтересів задля реалізації яких вони зобов'язані функціонувати. В певних випадках, вказується, хто вирішує це питання, однак не регламентується зміст прийнятого адміністративного нормативно-правового акта.

Динамічний характер виконавчо-розпорядчої діяльності органів публічної адміністрації вимагає ширшого простору в правовому регулюванні дозволеної поведінки і можливих варіантів вирішення, а також настання юридичних наслідків. З огляду на це дедалі частіше використовуються *норми-принципи та норми-цілі* (наприклад, принципи державної служби, що закріплені в Законі України "Про державну службу") [6], *норми-принципи адміністративного судочинства, що закріплені в Кодексі адміністративного судочинства України* [7].

У цих нормах приписи держави не конкретизовані, а мають оцінний характер.

Правові норми можуть визначати цілі, завдання, компетенцію органів, які вирішують те чи інше питання, але не регламентують самого змісту адміністративного нормативно-правового акту або адміністративного правового (індивідуального) акту і визначають це в дуже абстрактній формі, надаючи органу або посадовій особі можливість самостійно вирішувати, чи є в тому чи іншому конкретному випадку обставини, за наявності яких можна вчиняти передбачені нормою дії, тобто діяти на свій розсуд.

Таким чином, виходячи з аналізу адміністративних правових актів у системі законодавства, спробуємо проаналізувати адміністративний розсуд, як один із чинників попередження корупції.

Адміністративний розсуд має місце тоді, коли правовий припис (норма), не встановлюючи конкретного варіанту дій, наділяє орган публічної адміністрації певним ступенем свободи у вирішенні конкретної справи і прийнятті відповідного рішення [8].

За ступенем визначеності адміністративно-правової норми виділяють види адміністративного розсуду.

Адміністративний розсуд першого виду пов'язаний із ситуацією, коли норма матеріального права, встановлюючи можливі варіанти рішень, залишає на розсуд органу (посадової особи) вибір одного з цих варіантів. Наприклад, вибір одного з передбачених санкцією правової норми заходів впливу на особу, яка вчинила адміністративне правопорушення. В цьому випадку розсуд може виявлятися як в оцінці юриди-

чного факту, так і у виборі одного з видів стягнень. Але в останньому розсуд обмежується санкцією, передбаченою відповідною нормою. На вибір стягнення впливають результати оцінки юридичного факту, особи правопорушника та інших обставин справи. Проте щодо подібної діяльності можливість органу вдаватися до адміністративного розсуду дуже обмежена.

Адміністративний розсуд другого виду має місце тоді, коли норма права уповноважує орган публічної адміністрації або посадову особу діяти на власний розсуд при реалізації наданих їм повноважень. Ідеться про повноваження органів з надання громадянам певних суб'єктивних прав. Наприклад, законодавець у п. 9 “б” ст. 32 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [9] уповноважує виконавчі комітети місцевих рад надавати неповнолітнім, студентам, пенсіонерам права на безкоштовне і пільгове користування об'єктами культури і спорту. Вони також уповноважені встановлювати громадянам пільги в оплаті за утримання дітей у школах-інтернатах, за харчування дітей-сиріт у школах, надавати допомогу певним категоріям громадян.

У перелічених ситуаціях настання вказаних правових наслідків не пов'язується з конкретними умовами, чітко визначеними правовою нормою. Встановлення цих умов і остаточне рішення залежить від відповідного органу, хоча воно не повинно виходити за межі його повноважень.

Адміністративний розсуд третього виду пов'язаний з оцінкою публічного інтересу та суб'єктивною інтерпретацією оцінних понять таких, як “доцільність”, “необхідність”, “з важливих підстав”.

У таких випадках ідеться про надання органу (посадовій особі) повноваження для вільної оцінки інтересів чи тлумачення поняття та прийняття рішення згідно з оцінкою публічного інтересу.

Для прикладу можна звернутися до стягнень за порушення посадових обов'язків (ст. 14 Закону України “Про державну службу”) [4]. Відомо, що таких стягнень декілька, процедура їх накладення різна, а також є декілька способів захисту.

Нормативність як провідна якість правової форми публічного управління містить у собі значну кількість оціночних категорій, кожен припис містить частку вільного розсуду. Це проявляється у частому використанні в законах таких виразів, як орган “визначає”, “забезпечує”, “запобігає”, “здійснює”, “розробляє”, “поважні причини”, “в разі необхідності”, “виходячи з потреб”, “у зв'язку з обставинами” і т. ін.), що дозволяє (зобов'язує) компетентному органу діяти на свій розсуд у межах закону і на виконання закону.

Нормативний акт встановлює права та обов'язки, суб'єктів правовідносин. Наприклад, відповідно до ч. 2 ст. 52 Закону України “Про Кабі-

нет Міністрів України” [10], акти Кабінету Міністрів України нормативно-го характеру видаються у формі постанов Кабінету Міністрів України.

Це один вид адміністративного розсуду впливає з матеріальних норм права, які органи публічної адміністрації конкретизують не у формі правового акту, а у формі суто організаційної чи матеріально-технічної діяльності. Така діяльність урегульована правом лише в своїй основі. Цей вид діяльності пов'язаний з найширшим застосуванням адміністративного розсуду. В сучасних правових державах засадничими є норми права, які встановлюють публічні завдання для адміністративних органів, що виконуються за допомогою матеріально-технічної або суто організаційної діяльності. Сьогодні спостерігається тенденція до їх розширення. Це свідчить про те, що органи публічної адміністрації не пропускають нагоди розширити свої повноваження, щоб використати їх для найефективнішого впливу на керовані суспільні відносини і процеси.

Адміністративний розсуд є вольовим — це означає, що уповноважений суб'єкт проявляє одностороннє волевиявлення. Воля регулює поведінку людей, направляє їхню діяльність у бік поставленої мети.

Вольові дії особи проявляються у виборі як мети діяльності, так і способів її досягнення. Інколи особа робить вибір рішення з декількох можливих. На вибір поведінки особи впливають багато факторів:

- характер потреб та інтересів особи;
- її інтелектуальний рівень;
- світогляд та ідеали;
- ступінь осмислення нею дійсності.

Отже, воля особи визначається об'єктивними факторами — економічними умовами життя суспільства, що відображаються у свідомості людей у вигляді ідеальних сил.

Таким чином, адміністративний розсуд суб'єктів корупційних діянь (посадових осіб) — це надане їм право самостійного вибору варіанту поведінки, рішення чи передбачуваного наслідку правової норми, найбільш виразно виявляється через інститут дискреційного повноваження.

Дискреційне повноваження — можливість щодо реалізації адміністративного розсуду, коли вони не передбачають обов'язків органу узгоджувати (в будь-якій формі) свої рішення з будь-яким іншим суб'єктом (найчастіше визначаються як “права”).

Сьогодні дискреційними повноваженнями досить широко наділені органи публічної адміністрації (їх посадові особи), що певною мірою пояснюється багатоманітністю і творчим характером їх виконавчо-розпорядчої діяльності. Так, дискреційні повноваження можуть стосуватися політичної, економічної, дипломатичної, воєнної сфери, проявлятися під час проходження державної служби посадовою особою,

при встановленні роздрібних цін у межах загальної регламентації ціноутворення. При цьому варто взяти до уваги слушне зауваження відомого французького вченого Г. Бребана про те, що навіть за формального існування дискреційного права свобода адміністрації потіснена цілою низкою обмежень, вона здійснюється в межах законності й тому не є повною та безконтрольною.

В умовах сьогодення широка практика здійснення дискреційних повноважень органів публічної адміністрації нерідко породжує складні ситуації, у зв'язку з чим виникає гостра потреба встановлення механізмів контролю за їх реалізацією, особливо коли вони стосуються прав і свобод громадян, гарантованих Конституцією і законами України. Адже органи публічної адміністрації своїми актами конкретизують права та свободи громадян, юридичних осіб і покладають на них певні обов'язки.

Дискреційні повноваження реалізуються, коли органи публічної адміністрації уповноважені визначати правила щодо реалізації права, відмові в наданні такого права, чи інших правил. Наприклад, при прийнятті адміністративних нормативно-правових актів щодо покращення економічної ситуації в Україні, укладанні нормативних адміністративно-правових договорів, правил ліцензування певних видів діяльності, правил дорожнього руху, правил пожежної безпеки, реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, легалізації громадської або релігійної організації. Реалізуючи дискреційні повноваження орган публічної адміністрації обґрунтовує (юридично, економічно, екологічно, соціально) прийняте ним рішення.

Виходячи з викладеного, доцільно визначитись відносно компетенції кожного органу публічної адміністрації (особливо, що стосується єдиначальних органів) щодо ступеня обґрунтованої необхідності адміністративного розсуду в їх нормотворчій діяльності, і чітко закріпити це в законі.

Обґрунтованим, на наш погляд, є внесення коректив у систему розподілу нормотворчих повноважень органів публічної адміністрації з метою значного скорочення спеціальних правотворчих функцій центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Корисними можуть бути розробка і впровадження науково обґрунтованих типових структур адміністративних нормативно-правових актів органів публічної адміністрації шляхом прийняття спеціального закону.

Таким чином, адресати адміністративних нормативно-правових актів, прийнятих на основі адміністративного розсуду, мають право на справедливе адресоване їм рішення, що відповідає Конституції і законам України, а також закріпленим у них принципах.

Для надійного та ефективного забезпечення захисту прав і свобод громадян, зміцнення правової держави та попередження корупції не повинно бути жодних обмежень для контролю за реалізацією орга-

нами публічної адміністрації дискреційних повноважень нормотворчого характеру.

Список використаних джерел

1. Административное право зарубежных стран : [учебник] / под ред. А. Н. Козырина и М. А. Шматовой. — Спартак, 2003. — 464 с.
2. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21 листоп. 2002 р. № 228-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 48. — Ст. 36.
3. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
4. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України від 11 черв. 2009 р. № 1506-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2009. — № 45. — Ст. 691.
5. Адміністративне право України : академічний курс. Загальна частина / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). — К. : Вид-во "Юридична думка", 2004. — 584 с.
6. Про державну службу : Закон України від 16 груд. 1993 р. № 3723-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 52. — Ст. 490.
7. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 5 (№ № 35—37). — Ст. 446.
8. Дубовицкий Н. Административное усмотрение в советском государственном управлении / Н. Дубовицкий // Сов. гос-во и право. — 1980. — № 9. — С. 121—125.
9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
10. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 16 трав. 2008 р. № 279-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 25. — Ст. 241.

Статья посвящена проблемам противодействия коррупции в правотворческой и правоприменительной деятельности органов публичной администрации.

This article is devoted to the problems of combating corruption in law-making and enforcement activities of public administration.

Стаття надійшла до редакції журналу 16 березня 2010 року.